

KAPITOLA XV

JDE DO TUHÉHO, ANEB DÍTĚ PŘEDEVŠÍM

Tak už to je tady, jde do tuhého a rozvod je na stole. Ve chvíli, kdy píšete tento text, je poněkud obtížné odkazovat na konkrétní paragrafy, protože stále platí Zákon o rodině č. 94/1963 Sb., který „ošetřuje“ rozvod, a Občanský zákoník č. 40/1964 Sb., jenž upravuje otázky vypořádání společného jmění manželů. Zároveň je však už přijat Nový Občanský zákoník (vžila se zkratka NOZ), který má začít platit od 1. ledna 2014.

Jediné, co mohu v této chvíli udělat, je, že se budu držet doposud platné úpravy a za dva roky vydám novelu této knížky. Jen na okraj ještě k Novému občanskému zákoníku poznamenávám, že jsem se vsadila s šéfredaktorem časopisu „Soudce“ JUDr. Havlíčkem, kolik novel Nového občanského zákoníku přijde ještě před tím, než tento zákon vstoupí v účinnost. On tvrdí osm, já čtrnáct. Je to o flašku a můžete nám to pískat, kdo se strefí přesněji.

Nyní však k popisu samotné techniky rozvodu:

Jestliže se budete rozvádět, postoupíte standardně sérii tří soudních procesů. Nejdříve bude potřeba upravit poměry k nezletilým dětem. Následovat bude rozvod sám a posléze dojde na vypořádání společného jmění manželů. Postihnout vás mohou ještě další dva spory, pokud ovšem pominu již zmíněné zúžení společného jmění manželů. Těmito dvěma spory je výživné nerozvedené manželky a výživné manželky po rozvodu.

Dříve, než vám bude dopřáno si do občanky nechat dát napsat nový stav „rozvedený“, což máte povinnost udělat do třiceti dnů od nabytí právní moci rozvodového rozsudku, se musí vyřešit

„úprava poměrů k nezletilým dětem“. To v praxi znamená, že se musí vyřešit, kdo bude mít dítě „v péči“, kolik ten druhý rodič, který jej „v péči“ nemá, na něj bude platit a jak se s dětmi bude stýkat. Dokud nepadne rozsudek o dětech, tak z hlediska práva budou všechny vaše další partnerské vztahy ilegální.

Kdo bude dítě vychovávat a jak upravuje ustanovení § 26 zákona o rodině. Zákon zná tři způsoby úpravy poměrů k dítěti: společná péče, střídavá péče a svěření dítěte do péče jednoho z rodičů. Dlužno říci, že třetím způsobem je rozhodováno asi 90 % případů.

Společná péče existuje v naprosto výjimečných případech, v nichž se rodiče dohodnou prakticky na všem. V takovém případě se nevyměřuje výživné a předpokládá se, že se rodiče opravdu **dohodnou** na každodenním režimu dítěte a budou si operativně předávat rodičovské kompetence. Společná péče má jednu vlastnost, kterou vám advokát pošeptá o půlnoci do opuštěné studny na poušti. Jedná se totiž o brutální zneužití zákona, a to způsobem, který je zcela neprokazatelný. Budiž tento důkaz nefunkčnosti současné úpravy rodinného práva zde vyneseno na světlo:

S pomocí „společné péče“ lze totiž docílit takřka okamžitého rozvodu. Představte si, že se chcete rozvést, pokud možno urychleně, a je vám jasné, že v momentě, kdy dojde na dítě, máte rozvod na několik let „zablokovaný“, protože protistrana bude dělat obstrukce.

Zkuste podat návrh na společnou péči. Co riskujete? Prakticky všechno včetně toho, že váš partner si dítě začne uzurpovat způsobem, který bude jasným znakem jeho skutečných úmyslů – vydírání. Jediné dobré je, že snad existuje alespoň určitá šance, že s dítětem ve „společné péči“ už nejde jen tak zmizet do ciziny,

protože se jedná „nikoliv o rozhodnutí v obvyklé věci“, a tudíž platí nálezn Ústavního soudu II. ÚS 2471/10 ze dne 03. 3. 2011, dle něhož je k vycestování dítěte potřeba souhlasu druhého rodiče.

Ani toto stanovisko Ústavního soudu však není absolutní. Pokud například otec před svědky neprohlásí, že dítě hodlá unést, ba naopak prohlásí, že jej unést nehodlá, tak i když má prokazatelně spojení s cizinou – například je státním příslušníkem jiného státu a může v něm s ohledem na svůj majetek v této zemi se nacházející pohodlně žít – považuje Ústavní soud toto prohlášení za plně relevantní. Ve svém usnesení rozhodne, že podezření matky jsou úplně irelevantní a není důvodu upravovat poměry dítěte například tak, že bez souhlasu matky vycestovat nesmí.

Podle stejného vzorce uvažování by mohla být vražda jako vražda posuzována pouze v případě, když by byla řádně předem ohlášena na místně příslušné služebně PČR, což se obvykle nestává.

Přesto Ústavní soud rozhodl ve věci II ÚS 2471/10 přesně podle této logiky. Navíc se Ústavní soud vyznamenal tím, že ve svém odůvodnění prokázal, že mu působí problémy číst. Zaměnil totiž obsah nálezu II. ÚS 2471/10 s obsahem Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2 v naprosto jiném případě, a to sp. zn. 15P 23/2005-1180. Záměnou obsahu spisu si Ústavní soud vytvořil zcela rozporuplnou judikaturu, a mně nezbyvá než doufat, že bude po zásluze potrestán formou desítek dalších obdobných případů, které se budou odvolávat tu na jeden, tu na druhý jeho judikát.

Na tomto případě je vidět, že podáním návrhu na společnou péči riskujete opravdu mnoho. I přínosy návrhu na společnou péči však mohou být značné. Nedovedu si totiž představit, že by soud mohl protestovat proti společné péči, a nedovedu si též představit, že by proti společné péči mohl protestovat druhý rodič. Takže pomocí

tohoto návrhu lze docílit uzavření „úpravy poměrů k dítěti“ třeba i na prvním stání. A že se následně poměry změní tak, že je potřeba poměry dítěte znovu upravit, tentokrát svěřením dítěte do péče jednoho z rodičů? Za to přece nikdo nemůže a soud musí jednat v zájmu nezletilého, že? Jak vidno, obejít zákon o rodině chce jen mít pevné nervy...

Střídavá péče o dítě je novodobý trend, který se naštěstí začíná uplatňovat stále více a více. Grandiózní význam pro upevnění střídavé péče má bezesporu náleží Ústavního soudu ze dne 23. února 2010 ve věci sp. zn. III. ÚS 1206/09. Zde totiž Ústavní soud dospěl k závěru, že pro odepření střídavé péče není důvodem, že jeden z rodičů s ní nesouhlasí. Nejdůležitější věta z celého citovaného nálezu je dle mého názoru tato:

„Nesouhlas matky se střídavou péčí může být relevantní pouze tehdy, je-li vybudován na důvodech, jež jsou způsobilé intenzivním způsobem negativně zasahovat do zájmu dítěte. Soud nemusí takové dokazování provádět, je-li nesouhlas rodiče založen jen na zjevně iracionálním nebo nepřezkoumatelném důvodu. Jestliže půjde o tento iracionální či nepřezkoumatelný důvod, anebo bude v řízení prokázáno, že jde o nesouhlas spočívající na důvodu prokazatelně nemajícím negativní vliv na zájem dítěte, nemohou soudy na tomto nesouhlasu vystavět rozhodnutí, kterým návrhu na svěřením dítěte do střídavé (společné) péče nevyhoví.“

Takže nesouhlasem se střídavou péčí úspěšně odporující pouze tehdy, jestliže prokáže, že je to výslovně v neprospěch dítěte. Přesto jsou se střídavou péčí značné problémy. Místo toho, aby soudy podporovaly ekonomickou emancipaci žen a umožnily jim střídavou péčí se podstatně víc zapojit do pracovního procesu a místo toho, aby pozitivně aktivovaly emocionální emancipaci mužů a přispěly k jejich svazkům s vlastními dětmi, trvají na svých stereotypních vzorcích rozhodování, které děti ve své

podstatě poškozují.

Posledním druhem úpravy poměrů k dítěti je svěření dítěte do výchovy jednoho z rodičů. Co ale je ta „výchova“, je čím dál spornější. Fakticky to znamená, u koho bude dítě fyzicky přebývat. Jak ale praví zákon, tak soud *„dbá, aby bylo respektováno právo dítěte na péči obou rodičů a udržování pravidelného osobního styku s nimi a právo druhého rodiče, jemuž nebude dítě svěřeno, na pravidelnou informaci o dítěti.“*

V praxi jsou zatím dva modely. První je ideově „dobíhající“, avšak stále uplatňovaný tak v 80 % případů. To si v podstatě rodič, který má dítě svěřeno do péče, může dělat, co chce. Vím o případech, kdy matka brání otci dítěte ve styku a dítě se otce po několika letech poté, co ho nevidělo, bojí či vyjadřuje vůči němu nenávist, ale soud přesto považuje za nutné nechat udělat soudně-znalecký posudek, aby zjistil, zda matka bude spolupracovat...

Nejlepším testem je ovšem život sám. Za skutečný důvod, proč soud nařídí takové znalecké posuzování, nepokládám nic jiného, než formálně-právní alibistickou zbabělost soudů rozhodnout a za rozsudek nést zodpovědnost. Raději ustanoví znalce, ať je znění rozsudku na koho svěst.

Další obvyklou fintou českých soudů je, že zkonstatují, že (povětšinou otec, ale opět se jedná o genderově neutrální situaci) si za zničení vztahu s dítětem může sám, protože se formální cestou příliš urputně domáhal svých práv. Naštěstí se zdá, že tento model souzení je již na ústupu a soudům začíná být zřejmé, že tento způsob rozhodování je neudržitelný. Přesto zastupuji několik případů, v nichž soudy nereflektují měnící se poměry a jsou schopny zamezovat styku rodiče s dítětem ještě účinnějším způsobem, než by toho byla schopna bránící matka.

Soud je občas dokonce schopen vytvořit a akceptovat i situace,

kteře jsou evidentně proti zájmům dítěte a v podstatě legalizují protiprávní jednání jednoho z rodičů. Takovým případem byla moje nedávná zkušenost s jednou soudkyní v případě, v němž si matka donesla do soudní síně na jednání o úpravě poměrů k dítěti tříleté dítě účastníků řízení s tím, že nemá, kdo by je hlídal. Jako svědek měla vypovídat pracovnice jedné z organizací, která asistovala u styku otce s dítětem a k níž mělo dítě samozřejmě velmi kladný vztah. Soudkyni tento stav vůbec nevadil, i když dítě mávalo z klína matky na tatínka a dožadovalo se jeho pozornosti.

Poté, co jsem vyčerpala všechny prostředky přesvědčit soudkyni, že tento způsob procesního vedení jednání není možný, jsem i s otcem opustila jednací síň. Já i klient jsme za svévolné opuštění jednací síně dostali po deseti tisících pokuty. Byl to jediný způsob, jak zabránit dalšímu stresování dítěte. K naší stížnosti soudkyně prohlásila, že se vůbec necítí podjatá. Inu, podjatá možná nebyla, ale intelektuálně insuficientní je zcela určitě.

Jestliže vypadají soudní jednání na jedné straně tak, jak je výše popsáno, je nutno se pozastavit i nad druhým extrémem, který se začíná objevovat. Situace pochopitelně není o nic lepší. Rozhodování v takovém případě vypadá tak, že rodič, kterému je dítě „svěřeno do péče“, se dostává do pozice velmi špatně placené chůvy s povinností se o dítě starat.

Peníze, které dostává „na dítě“ od druhého rodiče, přitom často nepokrývají skutečné náklady na péči ani polovinou, ale ani daleko menším dílem. Přitom je ovšem starající se rodič povinen podávat druhému rodiči hlášení o všem, co se dítěte týká a je povinen nejen informovat, ale vyžadovat si i souhlas druhého rodiče se vším, co se týká tak zvaně „rozhodování ve věcech nikoliv obvyklého charakteru“.

Je pochopitelně otázkou, co výraz „nikoliv obvyklého charakteru“

vlastně znamená. Například je to přestěhování rodiče, u kterého je dítě v péči, do jiného města. To musí mít od spolurodiče povoleno, neboť jinak se jedná o takovou změnu, že je na místě znovu otevřít úpravu poměrů dítěte.

Také je to škola: Na kterou má dítě chodit? V případě rozporu mezi rodiči rozhoduje soud. Co se v mezidobí děje s dítětem, je věc nepodstatná. V zásadě by druhý rodič měl vyslovovat souhlas se vším, k čemu je potřebný písemný souhlas rodičů, například anestezie u zubaře, souhlas s účastí na zájezdu se školou...

Na jednu stranu to je samozřejmě správně. Na druhou stranu se zde otevírá tak grandiózní prostor pro šikanu druhého rodiče – většinou matky – že nad tím zůstává rozum stát.

Základním problémem „svěření dítěte do péče jednoho z rodičů“ je totiž fakt, že tím, že je dítě svěreno „do péče“, nezaniká tak zvaná „rodičovská odpovědnost“, jejíž obsah je popsán v ustanovení § 31 Zákona o rodině. Zde je uvedeno, že: *„Rodičovská zodpovědnost je souhrn práv a povinností*

a/ při péči o nezletilé dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj,

b/ při zastupování nezletilého dítěte

c/ při správě jeho jmění“.

V ust. § 34 je pak explicitně uvedeno, že *„Rodičovská zodpovědnost náleží oběma rodičům“*. Obdobná úprava nás čeká v Novém občanském zákoníku, takže těžko předpokládat, že by došlo k převratným změnám. Novou legislativní úpravou starého obsahu se ovšem beznadějně propásla možnost zlepšit všeobecné poměry dětí, jejichž rodiče se rozvádějí.

Někdy mám pocit, že to stát snad dělá schválně: když totiž lidé budou utrácet své síly a finanční prostředky na vzájemné boje

o dítě, určitě jim nezbude energie na to, aby šlapali na paty státním úředníkům či voleným politikům, a ti si budou moci o to více dělat, co se jim zlíbí. Jestli se tedy dostanete do pozice znesvářených rodičů, pokuste se nejdříve zjistit, jestli byste místo toho neměli jít protestovat před úřad vlády, případně dělat něco ještě užitečnějšího.

Při úpravě poměrů dítěte je v zásadě rozhodováno o třech aspektech:

a/ komu bude dítě svěřeno do péče

b/ jaká bude výše vyživovací povinnosti druhého rodiče

c/ jaký bude styk dítěte s druhým rodičem, u kterého není v péči.

Otázka komu bude dítě svěřeno do péče, je zcela zásadní, neboť od ní se odvíjí odpovědi na otázky další. Svěření dítěte do péče má ještě svá jiná úskalí, která nemají se zákonem o rodině nic společného, zato mají zásadně něco společného se sociálním prostředím, ve kterém žijeme. Stále je totiž všeobecně považováno za společensky neúnosné, aby dítě nebylo svěřeno do péče matky. Pakliže k takové situaci dojde, má matčino okolí – zcela v rozporu s realitou – tendenci podezírat matku z drogové závislosti, prostituce, psychické choroby, kriminálního života, prostě z něčeho obludně hnusného, protože jinak „přece není možný, aby jí to děcko nedali“. V této pozici je matka utvrzována kolektivem kamarádek, ba často i vlastní matkou, která velmi často přidá něco ve smyslu „ať si hajzl nemyslí, že mu všechno projde.“

Za těchto okolností, kdy spolupracovnice v účtárně probírají, proč ta a ta nemá přídavky na děti psané na sebe, je matka často tlačena do postavení, které jí osobně nevyhovuje, ale musí se o ně drát, protože jinak by takzvaně „ztratila tvář“. O těchto „slepičích hrátkách“ nemají pánové samozřejmě tušení a jsou velmi

překvapení, když jim tento aspekt stanoviska matky predestru.

Obvykle klientům navrhuji, aby se zamysleli nad možností přijmout takovou pozici, aby se „vlk nažral a koza zůstala celá“, tedy aby matce byly děti svěřeny do péče, ale aby styk s otcem byl upraven v takovém rozsahu, že by to byla fakticky střídavá péče. Pokud je otec inteligentní a skutečně mu na dětech záleží, je ochoten na takové uspořádání přistoupit. Problém je, že velmi často na takovéto uspořádání není ochoten přistoupit soud. Soudci totiž žijí ve svých věžích ze slonoviny a kdákání slepic v podhradí, které s takzvaně dobrými úmysly žene nebohou matku na samý okraj propasti, nevnímají.

Často tedy dochází k situaci, že když už se mi podaří přesvědčit otce, aby rezignoval na formální stránku věci a soustředil se na obsah úpravy styku s dítětem, musím ještě o tomtéž přesvědčit soud. Ten mívá totiž dojem, že když míra styků otce a dětí je „skoro“ jako střídavá péče, že by to měl také jako střídavou péči upravit i po formální stránce. Vůbec jej nenapadne, že rozsudek není tvořen jen svým obsahem, ale také tím, jak je pojmenován. A že rozdíl může být zcela zásadní.

Uvedený příklad špatného vnímání soudů z hlediska obyčejného života, který jsem uvedla výše, doplním ještě o další. Pro soud se případ odehrává ve skocích. Proběhne jednání, na něm se něco odehraje, spis je zavřen, předán do příslušné soudní kanceláře a tam odpočívá až do dalšího jednání. Vztahy, o kterých soud rozhoduje, však nejsou postihnuty nějakým zkameněním, ty nepočkají do dalšího jednání, které je často nařízeno až za několik měsíců.

Tyto vztahy se vyvíjejí, i v nefunkčních vztazích je nutno žít. Proto se účastníci řízení často dopouštějí různých podání, která se soudu jeví z právního hlediska jako nesmyslná. Účastníkovi však přinášejí jiné benefity než jen rozhodnutí ve věci. Slouží mu

k demonstraci jeho postojů vůči partnerovi, k ukázání, co navrhovatel myslí vážně a z čeho nebude ochoten ustoupit. Bohužel soudy na obtížnost postavení účastníků řízení v mezidobí mezi soudními jednáními neberou zřetel, takže nedorozumění mezi soudem a procesně aktivním účastníkem zcela zbytečně vzrůstá.

Když vidím rozporné rozhodování soudů v případech úpravy poměrů dítěte, nastávají chvíle, že se ve mně vzedme adrenalin, v mých představách se moje ruce ovíjejí kolem bílých hrdel soudců a tisknou je silou v podstatně větší míře než nepatrné. S OSPOD, kupodivu, se lze na dané téma většinou domluvit, protože dámy tam působící mají obvykle se slepičím hejnem i svoje vlastní osobní zkušenosti, a to zkušenosti kupodivu velmi často zcela shodné s matkami samotnými. A ještě znovu kupodivu se na tom klovacím kolečku OSPOD obvykle odmítá sám účastnit. Inu, alespoň na něco jsou dobří.

Výše vyživovací povinnosti, takzvané alimenty, jsou otázkou, která by sama o sobě stačila na sepsání tlustospisu. Ve stručnosti lze říci, že při výši jejich určování neplatí vůbec nic. Chápu chvályhodnou snahu bývalé ministryně JUDr. Kovářové, která se snažila zavést alespoň nějaké neformální tabulky, které by procentně určovaly, kolik by měl rodič na dítě platit. Nástrahy zde jsou ale převeliké.

Zaprvé tady máme „místo určení“. Jeseník není Praha a výdělkové poměry na místě jednom nemají nic společného s výdělkovými poměry na místě druhém. Dále tady máme majetkové poměry obou rodičů. Nejen toho, kdo má alimenty platit, ale i toho, u koho dítě žije. Jestliže jsou oba rodiče hypermanažery s platem sto padesát tisíc, problém to zřejmě není. Jestliže oba rodiče pobírají podporu v nezaměstnanosti, pak skutečně problém nastává značný, protože dítě musí žít a má své standardní potřeby

bez ohledu na to, že ani jeden z rodičů nic nevlastní a nemá žádné příjmy.

Samostatnou kapitolkou v potenciální knize o alimentech je situace, kdy paní matka nabude přesvědčení, že otce tak zvaně „podojí“. Má k tomu bezpočet „dobrých příkladů“. Když svého času paní Mirka Čejková vysoudila na golfistovi ze světové špičky, Alexi Čejkovi, pro jejich dva synky bratru zhruba 234 000 Kč měsíčně na výživném, byly dopady tohoto jejího případu katastrofální. Vyšlo to tenkrát v nedělním Blesku a do středy jsem měla na stole řadu návrhů protistran, kdy se matky po vzoru naší moderátorské hvězdy začaly domáhat výživného, nad kterým jsem jen otevřela pusu. Pohybovalo se totiž v řádech násobků veškerých příjmů mých klientů. Od té doby slouží „lex Čejková“ jako odstrašující příklad v celém rodinném právu a musím říci, že mi bylo skutečným potěšením poskytnout své právní služby jejímu druhému manželovi Marku Vítovi a šťastně jej s touto paní rozvést.

Navíc případ Mirky Čejkové je klasickým případem, jak zadusit svého „zlatého oslíka“. Když soud uvalil na Alexe Čejku výživné zmíněných asi 234 000 Kč měsíčně, byl hráčem první světové padesátky PGA Tour. Koncem května roku 2012 byl na 370. místě, jeho výkonnost od rozvodu neustále klesala, tím i jeho příjmy. Velmi se na jeho formě podepsal stres z rozpadu rodiny a ztráta dětí, které jsou v péči Mirky Čejkové. Však také paní Čejková už pobírá jen zlomek toho, co původně, a její hvězda velmi pohasla, s tím rovněž i její vlastní příjmy. Tak to prostě chodí...

V zásadě platí, že dítě má „sdílet životní úroveň svých rodičů“. S ohledem na tento fakt mají zejména pánové tendenci zdržet se jakékoliv platby, která by nesměřovala přímo k jejich dítěti, ale která by mohla ovlivnit i životní úroveň jejich matek. Což je ovšem další přístup, který zásadně nefunguje. Protože jak to má

fungovat? Dítě má jíst v době pobytu u matky biopotraviny a matka má jíst prošlé žrádlo z Penny marketu? A má tomu dítě koukat do talíře, že by si taky zobla?

Ten, kdo vydělává podstatně více než druhý rodič, který má dítě v péči, se faktickému přispívání na zvýšení životní úrovně pečujícího rodiče nevyhne. Možná, že to někomu přijde nespravedlivé, ale já to považuji za správné. Jistě, nesmí se této situaci zneužívat a těžko obstojí, aby výživné na dítě bylo vyměřeno ve výši měsíčního výdělku matky. Ačkoliv... Ačkoliv jednotný návod prostě neexistuje a je vždy na bedrech soudu, aby věc rozsoudil spravedlivě a zhodnotil i všechny další okolnosti případu. Například, jestli rodič se kromě alimentární povinnosti podílí i na úhradě dalších potřeb dítěte, jako je školné, zájmové kroužky, oblečení či sportovní potřeby, je spravedlivé, aby soudy tyto materiální příspěvky také vzaly v potaz.

Aspekt, který bývá často s ohledem na „výši výživného“ judikaturou soudů – o zákonné úpravě nehovoře – ignorován, souvisí s nepatrnou větičkou, která bývá v rozsudcích o úpravě poměrů k dítěti pravidelně přítomna. Říká, že ten rodič, který má dítě v péči, je „povinen dítě na styk řádně připravit“. Co to je – řádně připravit? Dítě má vědět, že bude v určitou dobu s druhým rodičem, že ten si pro ně přijde v určitou dobu a v určitou dobu jej „vrátí“ rodiči, u kterého je dítě v péči. Dítě tedy má být připraveno na styk po stránce psychické. Bavme se však i o materiální stránce věci. Uvedu dva příklady:

V prvním případě byli oba rodiče právníci (!) a měli dvě nezletilé dcery, svěřené do péče matky. Když si je otec přebíral, dostavil se půl hodiny před určenou dobou s taškami se „stykovým“ oblečením holčiček do jejich místa bydliště, opřel je o dveře a zazvonil. Poté, co se matka přesvědčila, že otec stojí před domem, byly tašky vtaženy do bytu, holčičky se převlékly a odjely

s otcem. Při vracení dětí se proces s vracením oblečení opakoval. Byla jsem informována, že v počátečních stádiích se „stykové“ oblečení předávalo a vracelo spouštěním z okna na prádelní šňůře.

V druhém případě byla dívka svěřena do péče otce, jehož materiální podmínky byly nesrovnatelně lepší než výdělkové poměry matky. Jakékoliv vybavení dětí, které sloužilo dětem u otce, bylo však pro matku nedostupné. Takže když chtěla matka s dětmi lyžovat, zakoupila jim v second handu lyžařské oblečení a lyže se zapůjčily v půjčovně, ačkoliv dívka měla svoje vlastní perfektní vybavení. To ovšem hnilo u tatínka, protože to nebylo „stykové“.

Laskavý čtenář si zajisté dovede představit, jaký mám na takové jednání rodičů názor. Je nepublikovatelný. Podle mého názoru je rodič, chovající se v prvním případě jako matka, v druhém jako otec, zralý ke zbavení rodičovských práv, k odsouzení ke vsazení do klády a k nasazení španělských botek.

Opominul se totiž jediný aspekt relevantní pro posuzování takového jednání, a tím je ZÁJEM DÍTĚTE. Je v zájmu dítěte, aby lyžovalo na vybavení, o jehož seřízení a kvalitě je možno pochybovat? Rozhodně není! Je možno považovat za zájem dítěte, aby si nemohlo od otce odnést k matce jedinou hračku, jediné tričko, které dostalo? Rozhodně ne. Jistěže: po stránce právní by si celá situace zasloužila důkladný právní rozbor a zjištění, KDO je vlastníkem věcí – oblečení a vybavení dítěte. Je jím dítě nebo rodič, který danou věc koupil? Za relevantní k hloubání nad daným problémem považuji ust. § 7 – 9 občanského zákoníku, kde je upravena způsobilost k právům a povinnostem fyzických osob.

§7

(1) Způsobilost fyzické osoby mít práva a povinnosti vzniká narozením....

§8

(1) Způsobilost fyzické osoby vlastními právními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti, vzniká v plném rozsahu zletilostí.

(2) Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku.

§9

Nezletilí mají způsobilost jen k takovým právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku.

A nyní se podívejme na ust. § 628 Občanského zákoníku, hovořící o darovací smlouvě:

§628

Darovací smlouvou dárce něco bezplatně přenechává nebo slibuje obdarovanému, a ten dar nebo slib přijímá.

§ 630

Dárce se může domáhat vrácení daru, jestliže se obdarovaný chová k němu nebo členům jeho rodiny tak, že tím hrubě porušuje dobré mravy.

Podle mého názoru je dítě VŽDY schopno právního úkonu „přijetí daru“, jestliže tento dar slouží jeho osobní potřebě. Velikost daru totiž prakticky vždy odpovídá jeho rozumové vyspělosti. Zcela bezpečně to platí o knížkách, oblečení, sportovním vybavení... Už nyní slyším lkající rodiče a jejich příběhy, jak dítě prodalo

nový i-phone, jak si vyměnilo s kamarádem drahou hrací konzoli a že je v tom vlastně podporuji.

Omyl. Kouzelným paragrafem je opět ust. §9 Občanského zákoníku, který je citován shora a kouzelnou otázkou je, zda dítě je samostatně dostatečně rozumově vyspělé na to, aby mohlo takovémuto předmětem větší či velké hodnoty disponovat, tedy, aby mělo právní subjektivitu k takovémuto úkonu. Odpověď je jasná – není.

Takže pokud bychom měli náš právní rozbor vztáhnout na dvě výše popisované situace, tak je jasné, že vzít si lyžařské vybavení na lyžovačku s maminkou, která nemá dítě ve své péči, je plně v dispozičním právu dítěte. Dítě však má povinnost přinést lyže a vybavení zpět a nikoliv je prodat do bazaru. Stejně tak má dítě právo na to, aby v rámci uplatnění svého práva na soukromí (ano, mám na mysli článek 8 Úmluvy o lidských právech a svobodách – právo na soukromý a rodinný život, který bezesporu platí i pro dítě) si mohlo dárky a oblečení od tatínka přinést do bytu k mamince...

Na mých shora nastíněných úvahách je pozoruhodné jedno: totiž, že jsou výhradně moje. Ačkoliv právní úprava rodinného práva platí dobře padesát let, judikáty k podobným otázkám prakticky nenaleznete. I proto po víkendových návštěvách u druhého rodiče zní v neděli v podvečer věta: „Převlékni se do pražského... brněnského... zlínského...“ – tedy do oblečení, které dítě nosí u druhého rodiče. Divme se proto, proč stoupá počet duševních chorob. Vám toto uspořádání nepřipadá schizofrenní?

Za takové situace, kdy rodič, který je v defenzivě, nemá, o co by se opřel, je nutno k problematice přistupovat kreativně a spolehnout se například na Úmluvu o právech dítěte, z níž vyplývá jednoznačně, že nejpřednějším a zcela úhelným pohledem musí být zájem dítěte. A zájmem dítěte je, aby mělo k dispozici věci,

které dostalo darem a které chce užívat. Aby bylo obklopeno lidmi, kteří to velkoryse v zájmu svého milovaného dítěte umožní. A když neumožní, ať táhnou k čertu a ať soud chování rodiče zhodnotí jako okolnost, kterou je nutno hodnotit analogicky k ust. § 27 zákona o rodině jako takovou změnu poměrů, která vyžaduje nové rozhodnutí o výchovném prostředí dítěte.

Třetí otázkou rozhodovanou v rámci úpravy poměrů dítěte je otázka styku s druhým rodičem. Dlužno předeslat, že tato otázka vůbec nemusí být rozsudkem upravena. Rodiče se mohou dohodnout mimosoudně na úpravě styku s dětmi a mohou se také dohodnout, že se vždy dohodnou z případu na případ. Což je samozřejmě ideální.

Bohužel případů, v nichž se rodiče jsou schopni na nějakém režimu dohodnout, je opravdu málo. Naopak úprava styku bývá skutečně zakopaným psem a kamenem úrazu, a to ve dvou směrech. Prvním směrem jsou, ach jo, zase peníze. „Když je kluk/holka u mě, tak jí všechno platím, tak proč bych měl/a platit ještě víc?“ zní obvyklá námitka. Kompenzace peněz a délky pobývání dítěte u toho kterého rodiče má svou logiku, ale jen zdánlivou. Nezapomeňte, že dítě má sdílet životní úroveň druhého rodiče i v době, kdy s ním není.

Klasicky se to projevuje v případech střídavé péče, u které zavile přetrvává folklórní představa, že si rodiče navzájem výživné neposkytují. Omyl. I když je „střídavka“ půl na půl, tak se velmi dobře může stát, že rodič, jehož životní úroveň je výrazně vyšší než životní úroveň druhého, tomu druhému rodiči platí. Nepochopitelné to je jen na první pohled.

Druhým aspektem míry styku je zažitá představa, že ten „správný“ styk s tatínkem je jednou za 14 dnů na víkend. Naštěstí se již časy začínají měnit, a když druhý rodič má zájem o styk s dítětem a je možno organizačně-technicky zařídit takové „drobnosti“, jako je

školní docházka, je standardem i styk během týdne, často včetně přespávání u druhého rodiče.

Důvodem takového rozhodování je ust. § 32 odst. 2 Zákona o rodině, které zní:

„Rodiče mají být svým osobním životem a chováním příkladem svým dětem.“

Těžko být příkladem někomu, koho vidíte jednou za 14 dnů, navíc o víkendech, kdy se snažíte kvapem dohnat vztah, který čtrnáct dnů stagnoval. Je jasné, že v takové situaci je dítěti zcela odepřena možnost sledovat svého rodiče při řešení „standardních situací“ jeho vlastního života, a tudíž si z něj brát příklad.

Proto radím všem, na koho vyrukuje protirodič s požadavkem „standardní“ úpravy styku jednou za 14 dnů o víkendu, aby ocitoval právě výše uvedený paragraf. Pravděpodobně bude jeho znění překvapením i pro soudce. Pokud by to nepomohlo, tak je tady ještě Dodatkový protokol č. 7 Úmluvy o lidských právech a svobodách, a to čl. 5 tohoto protokolu, který zní:

„Článek 5. Rovnost mezi manžely: Při uzavírání manželství, za jeho trvání a při rozvodu, mají manželé rovná práva a povinnosti občanskoprávní povahy mezi sebou a ve vztazích ke svým dětem...“

Pokud by nepomohlo ani to, je zde ještě Úmluva o právech dítěte, a to jmenovitě čl. 18 tohoto znění:

„Čl. 18

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, vynaloží veškeré úsilí k tomu, aby byla uznána zásada, že oba rodiče mají společnou odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte. Rodiče, nebo v odpovídajících případech zákonní zástupci, mají prvotní odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte.

Základním smyslem jejich péče musí přitom být zájem dítěte.“

Pakliže nepomůže ani to, máte právo vyslovit nahlas sprosté slovo. Obávám se však, že si tím zásadně nepomůžete, pokud totiž narazíte na soudce, který tyto ústavní principy neuznává, nepomůže nic.

Pro mne byla v tomto směru nezapomenutelným zážitkem jistá soudkyně a soudní funkcionářka z Krajského soudu v Olomouci, která na mne doslova řvala, že Občanský soudní řád je „technická norma“, s Ústavou nesouvisející, takže jí moje vývody o její aplikaci OSŘ v protiústavním kontextu vůbec nezajímají, potom vám prostě nepomůže nic. Nezbyvá, než doufat, že takoví soudci zemřou dříve než vy, což se ovšem, bohužel, povětšinou nestane.

Ještě si to shrňme:

1/ Rozvod neřeší jen zrušení manželství, ale jsou to minimálně dvě, ale spíše tři, i více, na sebe navazující jednání. Nejdříve se musíte dobrat tak zvané „úpravy poměrů k dítěti“, tedy kdo bude dítě mít tak zvaně v péči. Péče může být společná, střídavá nebo výlučná u jednoho z rodičů.

2/ Jestliže je dítě svěřeno do péče jednoho z rodičů, pravděpodobně se upraví způsob styku s druhým rodičem. Rodiče se však mohou také domlouvat na styku z případu na případ a žádné rozhodnutí soudu k tomu není potřeba. Většinou to moc nefunguje. Jestliže způsob styku s druhým rodičem není rozsudkem upraven, nebo se zjistí, že daná úprava nefunguje, může způsob styku s druhým rodičem určit znovu soud. K tomu může dojít i poté, co budete šťastně rozvedeni. Pokud je tedy způsob kontaktu s druhým rodičem kamenem úrazu a vy máte nervy na to nějak ten půlrok či rok, než se rozvedete, přežít, odsuňte úpravu styku na potom. Soud bude sice skřípat zuby, protože půjde o mírné obejití zákona, ale dělat nebude moci nic a

tuto úpravu dříve nebo později bude muset rozsoudit.

3/ Nemyslete si, že když je dítě „svěřeno do péče“ jednomu z rodičů, tak že druhý rodič má právo si dítě odvést jednou za čtrnáct dní k sobě, a tím to hasne. Rodič, mající dítě „v péči“, je povinen sdělovat a konzultovat s druhým rodičem veškeré záležitosti dítěte, které přesahují „obvyklý rámec“, tedy v podstatě vše nad úroveň co s sebou na svačinu do školy. Doby, kdy se matka bez svolení otce přestěhovala na druhý konec planety, jsou nenávratně pryč. Dnes se bez svolení druhého rodiče nepřestěhujete ani z Prahy do Budějovic.

4/ Sám rozvod, a to i takzvaný „sporný“, je už v podstatě zcela triviální záležitost, protože stačí přežít ta vědra špíny, které bude vylévat protistrana. Neopětovat, prosím! Je to bezúčelné kromě asi tak půl procenta případů, kdy by se eventuálně mohly příčiny rozvodu promítnout do výživného manželky. I v takovém případě ovšem doporučuji tu špínu přetavit v kultivovaně podávaný sumář důvodů naprostého nesouhlasu, nikoliv v prasečí kejdu. Řízení o rozvod berte jako oddychový čas mezi bitvou o děti a bitvou o majetek.

5/ Stanovení výše alimentů se řídí postavením hvězd, vyzařováním krystalů v podloží soudu a osobním názorem soudce. Potom jsou ještě takové „drobnosti“, jako je reálný příjem platícího rodiče, počet jeho dalších vyživovacích povinností a příjmy rodiče, který má dítě ve své péči. Dítě má v zásadě sdílet životní úroveň obou rodičů, což je ovšem astrologická veličina, která je v odůvodnění soudů skryta asi obdobně jako vliv Lilith na Jupitera.

6/ Rodič, u kterého je dítě v péči, má povinnost dítě na styk s druhým rodičem „řádně připravit“. To podle mého názoru znamená:

- a/ nemít dehonestující narážky na druhého rodiče,
- b/ brát styk dítěte s druhým rodičem jako fakt a nekomentovat jej – a tak to také předkládat dítěti,

c/ vybavit dítko oblečky a vším potřebným, případně vším dalším, o co si řekne. Pakliže druhý rodič vám dítko vrátí i s pytleš špinavého prádla, zajisté vám přidá i další finance na práci prostředky a další náklady s tímto spojené, protože vy přece nejste prادلenka – Madlenka, že?

7/ Když máte za sebou první dvě dějství, totiž úpravu styku s dětmi a samotný rozvod, mějte na paměti, že vás čeká ještě bitva o peníze. Je to smutné, ale je fakt, že oba dřívější spory jsou testem, co lze očekávat od vašeho ex-partnera právě v otázce dělení majetku. Nebuďte překvapen/a jak viktoriánská panna, je-li požádána o ruku, a nevykřikujte: „Ach, jak nenadálé, Vaše lordstvo“.

Když se váš ex-partner bude chovat jako naprostý podrazák ve věci dětí a rozvodu, pravděpodobně lze obdobné jednání o to více čekat i při dělení majetku. Jestliže se v prvních dvou sporech bude chovat naprosto důsledně a bude konat důsledné a soustavné kroky, bude tak jednat i ve věci majetku. Neplatí to bohužel pouze tehdy, když se váš ex-partner na děti i rozvod „vylhostejní“. Tam naprosto nelze očekávat, že bude stejným způsobem lhostejný i k majetku, ba platí zde naopak úměra nepřímá: čím víc kašle na dítko, tím víc jde o majetek...

8/ Pamatujte, že to jsou VAŠE děti a VAŠE peníze. Takže je celkem evidentní, kdo vám může jako jediný skutečně účelně pomoci. Ano, děkuji za správnou odpověď, znamenám si do svého učitelského zápisníčku malá bezvýznamné plus: jste to jen a jenom vy. Právníci a soudy jsou pouhými nástroji ve vašich rukou.